

Crna Gora

Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

**Završni Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije
upravljanja hemikalijama 2019-2022. godina**

MAJ, 2023.

SADRŽAJ:

Spisak skraćenica:.....	3
UVODNI REZIME	4
INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA I PRATEĆIH INDIKATORA UČINKA.....	7
Operativni cilj 1: Unapređenje regulatornog okvira u oblasti upravljanja hemikalijama kroz dalju harmonizaciju sa propisima EU	8
Operativni cilj 2. Unapređenje implementacije postojećih propisa.....	9
Operativni cilj 3. Jačanje administrativnih kapaciteta za efikasno vršenje nadležnosti u oblasti hemikalija	11
Operativni cilj 4. Poboljšanje dostupnosti informacija o hemikalijama i podizanje javne svijesti	12
Operativni cilj 5. Unapređenje mjera zaštite i pripremljenosti za slučajeve trovanja I hemijskih udesa.....	14
Operativni cilj 6. Unapređenje tehnologija u industrijskim postrojenjima i rješavanje pitanja industrijskog otpada i zastarjelih hemikalija	15
Operativni cilj 7. Unapređenje međunarodne i regionalne saradnje i sprovođenje relevantnih konvencija	15
TABELA 1 – TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE	17
NALAZI EVALUACIJE	42
OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA FINANSIJSKA SREDSTVA.....	43
PREPORUKE ZA NAREDNI CIKLUS KREIRANJA JAVNE POLITIKE.....	44

Spisak skraćenica:

AZŽS - Agencija za zaštitu životne sredine;
BPR - Uredba EU br: 528/2012 o biocidnim proizvodima;
CETI – D.O.O. Centar za ekotoksikološka ispitivanja;
CLP - Uredba broj 1272/2008 koja se odnosi na klasifikaciju, označavanje i pakovanje supstanci i smješa;
CPX - Vježba komandnog mjesta (Command Post Exercise);
ECHA – Evropska Agencija za hemikalije;
EU – Evropska unija;
EK - Evropska komisija;
IUCLID – Internacionalna uniformna baza podataka o hemijskim informacijama (International Uniform Chemical Information Database);
IPA - Instrument za pretpristupnu pomoć;
MEPPU- Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma;
MUP - Ministarstvo unutrašnjih poslova;
NIP- Nacionalni plan implementacije;
PCB – Polihlorovani bifenili;
PIC- Postupak davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja;
PMF-Prirodno matematički fakultet
POPs – Dugotrajne organske zagađujuće supstance;
REACH – Uredba EU br. 1907/2006 o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju hemikalija;
SZB – Sredstva za zaštitu bilja;
TAIEX - Kancelarija za tehničku pomoć i razmjenu informacija;
UIP - Uprava za inspeksijske poslove;
UNDP- Program Ujedinjenih nacija za razvoj;
UBHVFP - Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

UVODNI REZIME

Nacionalna strategija upravljanja hemikalijama s Akcionim planom 2019-2022 donešena je 2019. godine. Opšti strateški cilj koji se želi postići ovom strategijom je izgradnja sistema upravljanja hemikalijama koji obezbjeđuje visok nivo zaštite zdravlja ljudi i životne sredine, kao i poboljšanje slobodnog prometa sa državama EU i drugim državama uz podsticanje konkurentnosti crnogorske privrede kroz uvođenje bezbjednijih hemikalija i tehnoloških procesa. Navedeni cilj se postiže kroz ostvarivanje 7 operativnih ciljeva sa pratećim indikatorima uspjeha (11) i realizacijom 36 aktivnosti.

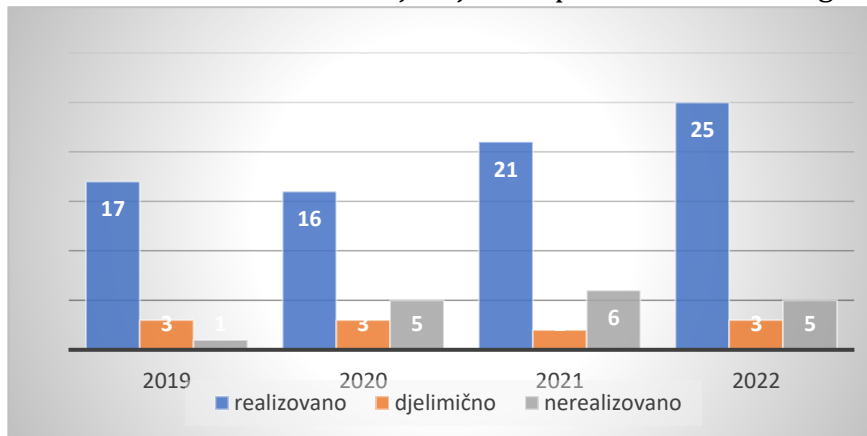

Finalni Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije upravljanja hemikalijama 2019-2022. godina (u daljem tekstu: Izvještaj) ima za cilj da da pregled o realizovanim aktivnostima za 2022. godinu, kao i da da kratak osvrt na cjelokupni stepen realizacije za vremenski period 2019-2022, a sve u cilju dobrog planiranja i definisanja preporuka za budući period. U izradi Izvještaja, pored Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma učestvovali su i:

- Ministarstvo unutrašnjih poslova;
- Ministarstvo rada i socijalnog staranja;
- Ministarstvo zdravlja;
- Agencija za zaštitu životne sredine;
- Uprava za inspeksijske poslove;
- Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;
- Institut za javno zdravlje;
- Centar za ekotoksikološka ispitivanja.

Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma pripremlilo je Izvještaj o sprovođenju Strategije upravljanja hemikalijama 2019-2022. godina, **za 2019 godinu**, kada je utvrđeno da je, od predložene 21 mjere realizovano 17, djelimično su realizovane 3 mjere, dok nije realizovana 1 mjera. Izvještajem **iz 2020. godine** utvrđeno je, da je od predloženih 24 mjere realizovano 16, djelimično su realizovane 3 mjere, dok nijesu realizovane 5 mjera, dok je za **2021. godinu** od predloženih 29 aktivnosti realizovano 21, djelimično su realizovane 2, dok nijesu realizovane 6. U toku finalne analize (**2022. godine**) utvrđeno je da su, od predloženih 33 mjera, realizovane 25, djelimično su realizovane 3 mjere, dok nijesu realizovane 5 mjera. Na grafikonu 1 dat je prikaz realizacije mjera za period 2019-2022. godine.

Grafik 1. Prikaz realizacije mjera za period 2019-2022. godine.

Realizacija je naročito ostvarena u pogledu donošenja relevantnih propisa, uključujući podzakonske akte, i njihovog sprovođenja, s tim da je potrebno dalje usaglašavanje sa propisima EU s obzirom na prilagođavanje tehničkom progresu.

Djelimična realizacija se odnosi na mjere u pogledu jačanja administrativnih kapaciteta i stručne osposobljenosti kadrova, gdje su pojedine obuke sprovedene, ali dalje zapošljavanje novih službenika i njihovo obučavanje ostaje da se sprovede i u narednom periodu. Neophodno je dalje raditi na obezbjeđivanju kadrova za vršenje poslova evaluacije i ocjene tehničkih dosijea za hemikalije i biocidne proizvode.

Sedam aktivnosti planiranih u cilju ispunjenja operativnog cilja 1 **“Unapređenje regulatornog okvira kroz dalju harmonizaciju sa propisima EU u oblasti hemikalija i povezanim oblastima”** su realizovane, dok su dvije aktivnosti u toku (dalje prenošenje Regulative o živi, kroz donošenje Zakona o upravljanju otpadom, i izmjene i dopune Zakona o biocidnim proizvodima, oba zakona dostavljena su EK na mišljenje). Stepenn harmonizacije povećan je transponovanjem amandmana relevantnih EU propisa u nacionalno zakonodavstvo kroz izmjene i dopune postojećih propisa.

Od osam aktivnosti planiranih za dostizanje operativnog cilja 2 **„Unapređenje implementacije postojećih propisa“**, realizovane su 5, a nerealizovane 3 aktivnosti. Na internet stranici Agencije za zaštitu životne sredine kreiran je link sa ciljem objavljivanja svih relevantnih uputstava i materijala u elektronskom obliku, kako bi isti bili direktno dostupni korisnicima za potrebe daljeg razvoja nacionalnog helpdeska. Tokom perioda važenja strategije nije uspostavljen registar hemikalija ni registar biocidnih proizvoda. Način na koji se trenutno vodi Registar hemikalija (u MS excel formi, bez povezanosti sa informacionim sistemima) ne pruža potrebne informacije. Za sada se Registar hemikalija i biocidnih proizvoda vodi u excel formi kao privremeno rješenje koje nema sve potrebne funkcionalnosti, niti je povezano sa drugim informacionim sistemima. S tim u vezi, neophodno je razviti adekvatne IT alate (software i hardware) koji bi omogućili adekvatan prijem, čuvanje i statističku obradu dostupnih podataka u prvoj fazi, uz odgovarajuće nivoe pristupa prilagođene relevantnim korisnicima i on-line pristup podacima u drugoj fazi, ali i dali potporu za uspostavljanje sigurne veze i razmjene podataka sa relevantnim EU bazama podataka u trećoj fazi. S obzirom na

specifičnost ovakvog registra i činjenicu da takva elektronska baza doprinosi pripremanju za članstvo u EU, ova aktivnost treba da se sprovede u okviru relevantnog IPA projekta.

U okviru operativnog cilja 3 **„Jačanje administrativnih kapaciteta za efikasno vršenje nadležnosti u oblasti hemikalija“** planirano je 6 aktivnosti od čega su 5 realizovane, a 1 nerealizovana. Tokom 2022. godine u Agenciji za zaštitu životne sredine zaposlen je jedan službenik, takođe nastavljane su obuke o procjeni rizika od hemikalija i biocidnih proizvoda (u online format). Nerealizovana aktivnost odnosi na studijsku posjetu koja nije realizovana usljed epidemiološke situacije sa COVID-19 virusom i ograničenjem organizovanja putovanja i većih okupljanja.

Kada je riječ o operativnom cilju 4 **„Poboljšanje dostupnosti informacija o hemikalijama i podizanje javne svijesti“**, istim su planirane 3 aktivnosti, od čega su sve realizovane. Tokom perioda važenja strategije implemetirani su ugovori sa NVO u cilju finansiranja projekata/programa na temu sprovođenja edukativnih kampanja o bezbjednom upravljanju hemikalijama, u skladu sa Sektorskim analizama za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata nevladinih organizacija iz Budžeta Crne Gore. Tokom 2022 realizovano je 7 ugovora.

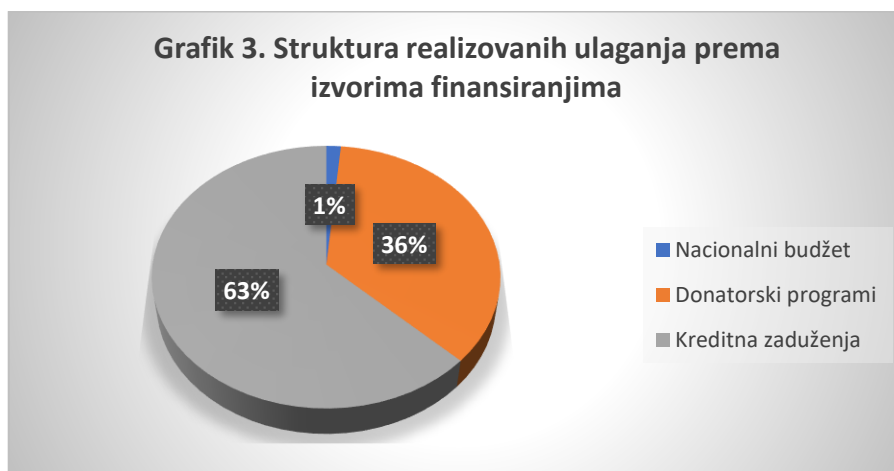
Sa ciljem dostizanja operativnog cilja 5 **„Unapređenje mjera zaštite i pripremljenosti za slučajevne trovanja i hemijskih udesa“** planirane su tri aktivnosti, od kojih jedna nerealizovana. Aktivnost uspostavljanja Centra za kontrolu trovanja nije realizovana, jer se zbog epidemiološke situacije kasnilo sa procjenom nacionalnih kapaciteta za uspostavljanje Centra za kontrolu trovanja, koji je Ministarstvo zdravlja trebalo da u saradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom realizuje tokom 2020. Tokom 2022 uz podršku SZO, sprovedena je procjena postojećih kapaciteta u Crnoj Gori za navedeni centar i održan je dvodnevni međunarodni sastanak na kojem su učestvovali predstavnici 12 zemalja iz regiona Evrope. Ova aktivnost treba da se sprovede u okviru određenog donatorskog projekta.

Od tri aktivnosti planirane sa ciljem dostizanja operativnog cilja 6 **„Unapređenje tehnologija u industrijskim postrojenjima i rješavanje pitanja industrijskog otpada i zastarjelih hemikalija“**, dvije su realizovane, a jedna i dalje u toku. Potrebno je intezivirati aktivnosti u cilju završetka radova na lokacijama koje su obuhvaćene projektom „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“. Tokom 2022, kada je u pitanju deponija čvrstog otpada kao i bazeni crvrnog mulja, sva tehnička dokumentacija je pripremljena, završeni su Glavni projekat remedijacije i Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu.

Sve aktivnosti planirane Strategijom sa ciljem ostvarivanja operativnog cilja 7 **„Unapređenje međunarodne i regionalne saradnje i sprovođenje relevantnih konvencija“** su realizovane.

Za finansiranje aktivnosti predviđenih Akcionim planom planirano je finansiranje dijelom iz budžeta (u ukupnom iznosu od 54.000 € za period 2019-2022), dok je utrošeno 70.000 eura i ista se odnose na saradnju sa NVO sektorom i Univerzitetom. Dalje je strategijom bilo predviđeno finansiranje iz donatorskih sredstava i to IPA, TAIEX, SAICM- Quick start programe i sl. Kroz projekat: „Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje PCB otpadom u Crnoj Gori“ planirana su sredstva od 3,5 mil \$ za period 2017-2022., dok je u period važenja Akcionog plana utrošeno 2.755.948,72 \$. Dalje, kroz Projekat “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” tokom izvještajnog perioda utrošeno je 25.469.951,65 od sredstva koja su obezbijedena iz kredita Svjetske banke.

INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA I PRATEĆIH INDIKATORA UČINKA

Nacionalnom strategijom upravljanja hemikalijama 2019-2022 s Akcionim planom za period 2019-2022. definisani su sljedeći operativni ciljevi:

- **CILJ 1.** Unapređenje regulatornog okvira u oblasti upravljanja hemikalijama kroz dalju harmonizaciju sa propisima EU;
- **CILJ 2.** Unapređenje implementacije postojećih propisa;

- **CILJ 3.** Jačanje administrativnih kapaciteta za efikasno vršenje nadležnosti u oblasti hemikalija;
- **CILJ 4.** Poboljšanje dostupnosti informacija o hemikalijama i podizanje javne svijesti;
- **CILJ 5.** Unapređenje mjera zaštite i pripremljenosti za slučajeve trovanja i hemijskih udesa;
- **CILJ 6.** Unapređenje tehnologija u industrijskim postrojenjima i rješavanje pitanja industrijskog otpada i zastarjelih hemikalija;
- **CILJ 7.** Unapređenje međunarodne i regionalne saradnje i sprovođenje relevantnih konvencija.

Operativni cilj 1: Unapređenje regulatornog okvira u oblasti upravljanja hemikalijama kroz dalju harmonizaciju sa propisima EU

Indikator operativnog cilja: Stepenn harmonizacije povećan transponovanjem amandmana na relevantne EU propise u nacionalno zakonodavstvo kroz izmjene i dopune postojećih propisa.

- Polazna vrijednost: stepenn harmonizacije pojedinačnog propisa u 2018.
- Ciljna vrijednost: povećanje polaznog stepena harmonizacije za najmanje 50%, rok: 2022.
- Ostvarena vrijednost: Povećanje polaznog stepena harmonizacije za 40%.

Postignuta vrijednost indikatora

U izvještajnom periodu su realizovane aktivnosti planirane Akcionim planom Strategije koje doprinose povećanju stepena harmonizacije kroz transponovanje EU amandmana u nacionalno zakonodavstvo. Stepenn harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU je povećan za najmanje 40% u odnosu na polaznu vrijednost. Imajući u vidu činjenicu da se EU propisi kontinuirano prilagođavaju tehničkom napretku potrebno je i u buduće sprovođiti aktivnosti na daljoj harmonizaciji domaćeg zakonodavstva sa relevantnim amandmanima EU.

Podzakonska akta donešena na osnovu Zakona o hemikalijama u kontinuitetu se mijenjaju i dopunjavaju u skladu sa izmjenama na EU nivou, tako su tokom 2022. donešeni:

- Pravilnik o dopunama Pravilnika o sadržaju bezbjednosnog lista o hemikalijama („Sl. list CG", broj 25/22) kojim je prenešena Regulative EU 2020/878 o izmjeni Priloga II REACH Regulative;
- Pravilnik o dopunama Pravilnika o listi supstanci koje izazivaju visoku zabrinutost („Sl. list CG", broj 64/22) kojim su prenijete izmjene Aneksa XIV REACH Regulative;
- Pravilnik o dopuni Pravilnika o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen („Sl. list CG", broj 86/22), kojim su prenijete izmjene Priloga V Uredba (EC) 649/2012 (PIC);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. list CG", broj 63/22) kojim su prenešene izmjene Priloga VI do XI REACH regulative;
- Uredba o izmjenama Uredbe o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje I stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprohtatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG", broj 134/22) kojom su prenijete izmjene priloga XVII REACH Regulative.

U cilju daljeg unapređenja zakonodavnog okvira za upravljanje pesticidima (od faze proizvodnje, odnosno uvoza, do faze zbrinjavanja kao opasnog otpada) Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je tokom 2021. donijela devet (9) Programa, četiri (4) pravilnika, jedan (1) plana, Izvještaj o sprovođenju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za 2020 I Smjernice za kontrolu izgleda oznake na đubrivima porijeklom iz EU.¹

Takođe, tokom 2022. Vlada Crne Gore utvrdila je: Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prevozu opasnih materija i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksplozivnim materijama. Dalje, donešeni su:

- Zakon o izmjeni Zakona o zaštiti i spašavanju („Sl. list CG“, broj 3/23).
- Odluka o izmjenama Odluke o obrazovanju odbora za smanjenje rizika od katastrofa („Sl. list CG“, broj 126/22),
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu organizovanja i angažovanju jedinica civilne zaštite („Sl. list CG“, broj 59/22),
- Naredba o zabrani prodaje i upotrebe pirotehničkih sredstava razreda II - petardi („Sl. list CG“, br 117/22).

Izazovi u ostvarivanju operativnog cilja

Tokom 2022. godine pripremljen je Predlog zakona o upravljanju otpadom, kojim je dat pravni osnov za donošenje podzakonskog akta kojim će se u potpunosti prenijeti Regulativa o živi 2017/852. S obzirom na izmjene EU regulativa u oblasti upravljanja otpadom pristupilo se provjeri usklađenosti Predloga zakona, kao i njegovom eventualnom uticaju na privredni sektor koji i predstavlja izazov za realizaciju usvajanja/donošenja zakona. Zakon o upravljanju otpada trenutno je u završnoj proceduri za proces usvajanja (poslat je na mišljenje EK).

Takođe, Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o biocidnim proizvodima pripremljen je tokom 2022. i isti je dostavljen EK na mišljenje.

Operativni cilj 2. Unapređenje implementacije postojećih propisa

Utvrđena su dva indikatora učinka koja se odnose na unapređenje implementacije postojećih propisa, a to su:

1) IT alati za efikasno vođenje Registra hemikalija (i registra biocidnih proizvoda kao sastavnog dijela), kao i statističku obradu podataka funkcionalni;

- Polazna vrijednost: registar se vodi u MS Excel koji nije povezan sa drugim informacionim sistemima.

¹ Program fitosanitarnih mjera za 2022. godinu (Sl. list CG 28/22); Lista aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2021. godinu (Sl. list CG 118/21); Lista registrovanih sredstava za zaštitu bilja (Sl. list CG 97/22); Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinu vođenja i sadržaju Registra sredstava za zaštitu bilja (Sl. list CG 24/22); Program monitoringa post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja za 2022. godinu (Sl. list CG 52/22); Program monitoringa prometa sredstava za zaštitu bilja za 2022. godinu (Sl. list CG 52/22); Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2022. godinu (Sl. list CG 57/22); Program monitoringa održive upotrebe pesticida za 2022. godinu (Sl. list CG 52/22); Program monitoringa uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu za 2022. Godinu (Sl. list CG 52/22); Program monitoringa uređaja za upotrebu pesticida za 2022. godinu (Sl. list CG 52/22); Godišnji plan službenih kontrola za period od 1. aprila 2021. do 1. aprila 2022.godine br. 320/19-0401-1916/4 od 01.04.2022. godine; Izvještaj o sprovođenju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za 2021.godinu. Program monitoringa karakteristika sredstava za ishranu bilja za 2022. godinu (Sl. list CG 53/22); Program monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla za 2022. godinu (Sl. list CG 52/22); Pravilnik o izmjenama Pravilnika o tipovima đubriva, uslovima za amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota, načinu označavanja i pakovanja đubriva (Sl. list CG 149/22);

- Ciljna vrijednost: softversko rješenje posebno prilagođeno potrebama vođenja Registra hemikalija, podržano odgovarajućim hardverom, rok: 2021.
- Ostvarena vrijednost: Predlog projekta kojim je planirano uspostavljanje registra hemikalija i biocida je kandidovan za IPA program tokom programskog perioda 2021-2027.

2) Dostupnost informacija preko Help deska poboljšana:

- Polazna vrijednost: informacije sa help deska dostupne na zahtjev korisnika upućen e-mailom ili telefonom
- Ciljna vrijednost: help desk web stranica sa informacijama, uputstvima i odgovorima na česta pitanja dostupna na web sajtu AZZS, rok: 2020.
- Ostvarena vrijednost: funkcionalna webstranica helpdeska

Postignuta vrijednost indikatora

Nacionalni registar hemikalija se i dalje vodi u formi baze podataka, odnosno u MS Excel koji nije povezan sa drugim informacionim sistemima. Smješe ili proizvodi koje se proizvode ili stavljaju na tržište u ukupnim količinama preko 1t godišnje (u kalendarskoj godini) se upisuju u registar. U 2022. godini upisano je 31 preduzeće. Registar biocidnih proizvoda još uvijek nije uspostavljen, jer se isti upisuju u Privremenu listu biocidnih proizvoda. Zakonom o biocidnim proizvodima je predviđeno da se biocid za koji je izdata dozvola upisuje se u registar biocida koji je sastavni dio Registra hemikalija. Privremena lista biocidnih proizvoda vodi se u elektronskom obliku, u koju su tokom 2022. godine upisana 242 biocidna proizvoda.

U cilju unapređenja rada Nacionalnog help-deska i efikasnijeg rada na poslovima upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima, u saradnji sa Univerzitetom Crne Gore (Metalurško-tehnološki fakultet) i Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma izrađeno je 6 informativnih materijala koje se mogu naći na sajtu Agencije, <https://epa.org.me/help-desk/> i to:

- Pazi šta kupuješ;
- Živa u kući bezbjedno rukovanje;
- Šta je VOC;
- Za bezbjednu dječiju igru (ftalati u igračkama);
- Da rastemo zdravo u svijetu hemikalija;
- Da bezbjedno plaćamo račune (Bisfenol A u termalnom papiru).

Službenici Agencije prisustvovali su kao posmatrači na sastanku HelpNet-a (17. HelpNet sastanak upravne grupe u Helsinkiju, Finska) u period 25-27. oktobar 2022. u organizaciji Evropske agencije za hemikalije (ECHA).

Tokom 2022 postavljeno je 14 pitanja Nacionalnom helpdesku (helpdesk@epa.org.me), a većina se odnosila na registraciju biocidnih proizvoda.

Izazovi u ostvarivanju operativnog cilja

U budućem periodu je neohodno uspostaviti registar hemikalija i biocidnih proizvoda u elektronskom obliku i omogućiti online podnošenje zahtjeva za upis u registar. S obzirom da je za 2020. planiran IPA projekat koji bi omogućio uspostavljanje registra hemikalija i biocidnih proizvoda, te da su sredstva iz programa IPA 2016 prenamijenjena iz sektora Životna sredina i

klimatska akcija i dodijeljena sektoru Konkurentnost i inovacije, kako bi se podržala mala i srednja preduzeća u većem obimu, usljed situacije izazvane Covid 19, navedena aktivnost nije realizovana. Predlog je ponovno kandidovan za IPA programe tokom programskog perioda 2021- 2027.

Imajući u vidu navedeno izazov u ostvarivanju navedenog cilja predstavlja obezbjeđivanje finansijskih sredstava za uspostavljanje registra hemikalija i biocidnih proizvoda u predviđenom roku.

Operativni cilj 3. Jačanje administrativnih kapaciteta za efikasno vršenje nadležnosti u oblasti hemikalija

Ovim operativnim ciljem definisana su tri indikatora učinka:

1) Povećan broj zaposlenih na poslovima upravljanja hemikalijama

- Polazna vrijednost: MEPPU 1, AZZS 3;
- Ciljna vrijednost: MEPPU 4, AZZS 7, rok: 2022;
- Ostvarena vrijednost: MEPPU 3 (ž/3, m/0), AZŽS 3 (ž 2. m/1).

2) Službenici nadležnih organa i eksterni stručnjaci iz naučno-istraživačkih ustanova obučeni za poslove koji uključuju procjenu rizika od hemikalija i biocidnih proizvoda

- Polazna vrijednost: nema osoblja/stručnjaka sa specifičnim obukama u pogledu procjene rizika
- Ciljna vrijednost: 15 učesnika iz Crne Gore osposobljeno u pogledu procjene rizika, rok: 2021.
- Ostvarena vrijednost: 5 (3/ž, 2/m) učesnika iz Crne Gore djelimično su osposobljena u pogledu procjene rizika.

3) Predstavnici Crne Gore učestvuju u radu tijela ECHA u svojstvu posmatrača

- Polazna vrijednost: nema predstavnika Crne Gore koji učestvuju u radu ECHA tijela CARACAL i Help NET ;
- Ciljna vrijednost: 2 (1/m i 1/ž) predstavnika Crne Gore učestvuju na sastancima CARACAL i HelpNET-a u svojstvu posmatrača, rok: 2020;
Ostvarena vrijednost: 4 predstavnika Crne Gore (3/ž, 1/m) učestvuju na sastancima CARACAL (online) I HelpNet u svojstvu posmatrača (online i fizički).

Postignuta vrijednost indikatora

Od 1. decembra 2022. god. u Agenciji za zaštitu životne sredine na radno mjesto Viši savjetnik III zaposlena je službenica koja je do zasnivanja radnog odnosa na neodređeno vrijeme radila na istim poslovima po osnovu Ugovora o djelu.

U dijelu jačanja tehničkih kapaciteta, u okviru IPA projekta „Pripreme mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“, zaposleni u Ministarstvu, Agenciji, Inspekciji, Institutu za javno zdravlje, Univerzitetu i Centru za ekotoksikološka ispitivanja, učestvovali su na sastacima, obukama, a u organizaciji Evropske agencije za hemikalije:

- online radionica na temu Hazard training 31. januar 2022 (2ž i 2m);
- online radionica uvođenju faktora procjene smješa (MAF) u REACH, radi procjene hemijske bezbjednosti supstanci - 28. april 2022 (4ž i 2m);

- Online radionica New developments and regulatory applications of the OECD QSAR Toolbox - 29. april 2022 (4ž i 2m);
- Online radionica - Invitation to the REACH, CLP and BPR - 17-19.maj 2022(3ž);
- IPA III sastanak o planiranju aktivnosti, kao i Helsinški hemijski forum, ECHA, Helsinki, Finska - 7 - 9. jun 2022 (2ž i 1m);
- Online obuka za IUCLID (International Uniform Chemical Information Database) 20. septembar 2022 (2ž i 1m);
- IPA training on QSAR Toolbox - 13. oktobar 2022 (4ž i 2m);
- 17 HelpNet steering group meeting - ECHA – Helsinki, Finska - 25 - 27. oktobar 2022 (1ž i 1m);
- Video konferencija REACH, u organizaciji ECHA - 16. novembar 2022. god (2ž).

U januaru 2022. održana je TAIEX hibridna radionica Podizanje svijesti i upoznavanje operatera sa rizicima rukovanja proizvodima koji sadrže PFOS supstance (5ž i 7m).

Takođe, predstavnici Crne Gore učestvovali su na sastancima nadležnih organa, kao posmatrači, za delegirane akte CLP i REACH - CARACAL sastanci; sastancima naleznih tijela za BPR regulativu; sastancima DNA za PIC Regulativu. Nakon sajber napada na Vladinu mrežu u avgustu 2022 doslo je do zastoja primanja poziva za navedene sastanke.

Indikator učinka koji se odnosi na učestvovanje predstavnika Crne Gore na sastancima CARACAL i Help Neta je ispunjen. Predstavnici Agencije učestvovali su na sastancima Help_Net steering group; na EIONET sastancima, radionici Zero Pollution Monitoring and Outlook and integrated nutrient I Industry Cluster meeting, OPCW.

Prilikom organizacije obuka koje se realizuju od strane ECHA, TAIEX i EC vodi se uvijek računa o rodnoj ravnopravnosti, prilikom poziva sugerise se imenovanje istog broja učesnica/učesnika.

Izazovi u ostvarivanju operativnog cilja

Izazov u budućem periodu predstavlja dalje zapošljavanje službenika u Ministarstvu i AZŽS, odnosno obezbjeđivanje neophodnih finansijskih sredstava za zapošljavanje dodatnih službenika i izmjena važećih Pravilnika o sistematizaciji i unutrašnoj organizaciji. Takođe, potrebno je okačati i tehnička i stručna znanja u institucijama nadležnim za primjenu propisa.

Operativni cilj 4. Poboljšanje dostupnosti informacija o hemikalijama i podizanje javne svijesti

U cilju ispunjenja navedenog cilja definisana su dva indikatora učinka:

1) Podaci o hemikalijama dostupni na internet portalu EIS

Polazna vrijednost: nema podataka o hemikalijama u EIS;

- Ciljna vrijednost: podsekcija o hemikalijama uključena u EIS, rok: 2022;
- Ostvarena vrijednost: informacija o stanju životne sredine koja obuhvata i dio hemikalija je javno dostupna

2) Aktivnosti na podizanju javne svijesti o hemikalijama sprovedene uz učešće NVO i udruženja potrošača

- Polazna vrijednost: nema NVO i udruženja potrošača čije su aktivnosti usmjerene na podizanje javne svijesti o hemikalijama;
- Ciljna vrijednost: najmanje 1 NVO i 1 udruženje potrošača uključeni u aktivnosti usmjerene na podizanje javne svijesti o hemikalijama, rok: 2022.
- Ostvarena vrijednost: 7 NVO uključeno u aktivnostima usmjerenim na podizanje javne svijesti o hemikalijama.

Postignuta vrijednost indikatora

Podaci o hemikalijama još uvijek nisu dostupni na internet portalu EIS. Za sada je, objavljivanje podataka o hemikalijama i biocidnim proizvodima obuhvaćeno Informacijom o stanju životne sredine, koja se objavljuje na sajtu AZŽS, svake godine za prethodnu godinu. Takođe, na sajtu Agencije se objavljuju sve izdate dozvole o slobodnom prometu hemikalija (uvoz i izvoz), rješenja za obavljanje djelatnosti prometa, upotrebe i skladištenja biocida, kao i rješenja o upisu u Privremenu listu biocidnih proizvoda: <https://epa.org.me/dozvole-i-rjesenja/>. Takođe, predstavnici Agencije održali su 2 ekološka časa na temu:

- "Hemikalije u domaćinstvu i njihov uticaj na okolinu i zdravlje" u OŠ "Braća Labudović" (Nikšić, 11.10.2022.);
- "Kako kupiti hemijski bezbjedan proizvod" SMŠ Golubovci (Zeta, 17.11.2022.).

U izvještajnom periodu realizovalo se 7 ugovora sa NVO koji su potpisani tokom 2021 a cilju finansiranja projekata/programa na temu sprovođenja edukativnih kampanja o bezbjednom upravljanju dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama (POPs), u skladu sa Sektorskom analizom za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata nevladinih organizacija iz Budžeta Crne Gore u 2021. godini. A to su:

1. „Adekvatno informisanje o POPs hemikalijama u cilju edukacije javnosti“, NVO „Đakomo Adriatic“ iz Bijelog Polja;
2. „Upravljanje otpadom - mladi kao čuvari životne sredine“, NVO „Centar kreativnih vještina“ iz Berana;
3. „Ekološkom etiketom do cilja –sačuvajmo životnu sredinu i zdravlje“, NVO „Centar za ruralni razvoj Crne Gore“ iz Podgorice.
4. „Upravljanje POPs-ovima na ekološki prihvatljiv način“, NVO „Društvo mladih ekologa“ iz Nikšića.
5. „Upoznaj štetne hemikalije“, NVO „Zeleni dom – Green home“ iz Podgorice.
6. „Edukacija o POPs hemikalijama i upravljanje na održiv, efikasan i ekološki prihvatljiv način“, NVO „Građanski aktivizam“ iz Podgorice.
7. „Edukativna kampanja o porijeku POPs jedinjenja i njihovim negativnim efektima na zdravlje ljudi i životnu sredinu u Bijelom Polju“, NVO „Ronilački klub –Tim ajkula“ iz Bijelog Polja.

U okviru edukacije i aktivnosti podizanja svijesti kroz navedene projekte posebna pažnja je posvećena ulozi i izloženosti žena i djece štetnim efektima hemikalija.

U decembru 2022. počela je implementacija projekta "Jačanje sinergije između Bazelske, Roterdamske, Stokholmske i Minamata konvencije" koji ima za cilj unapređenje saradnje između ministarstava i agencija, industrije, naučnih instituta i organizacija civilnog društva u oblasti upravljanja hemikalijama i otpadom kroz: izradu dokumenata, izgradnju kapaciteta i

aktivnosti podizanja svijesti i uspostavljanje efikasnog nacionalnog mehanizma za izvještavanje za Bazelsku, Roterdamsku, Stokholmsku i Minamata konvencije.

Izazovi u ostvarivanju operativnog cilja

Nijedno udruženje potrošača do sada nije pokazalo interesovanje u cilju uključivanja u aktivnosti usmjerene na bezbjedno upravljanje hemikalijama, te ni podizanju javne svijesti o hemikalijama.

Prepreka u realizaciji aktivnosti koje doprinose podizanju javne svijesti o hemikalijama je slaba zainteresovanost za oblast upravljanja hemikalijama u udruženjima potrošača.

Takođe, materijali za obuku o hemikalijama u budućem period moraju obuhvatiti rodno osjetljive elemente. Povećanje dostupnosti i distribucije podataka razdviženih po polovima i njihova analiza u Crnoj Gori su od ključnog značaja.

Operativni cilj 5. Unapređenje mjera zaštite i pripremljenosti za slučajeve trovanja i hemijskih udesa

Indikator učinka: Uspostavljen Centar za kontrolu trovanja

- Polazna vrijednost: nema ustanove koja obavlja poslove Centra za kontrolu trovanja u Crnoj Gori
- Ciljna vrijednost: Centar za kontrolu trovanja uspostavljen u okviru jedne od zdravstvenih ustanova u CG, sprovedene dodatne obuke postojećeg kadra i potrebne specijalizacije, kao i nabavka opreme kako bi navedeni centar funkcionisao kao zasebna cjelina, rok 2020.
- Ostvarena vrijednost: sprovedena je procjena postojećih kapaciteta u Crnoj Gori za navedeni centar.

Postignuta vrijednost indikatora

U Crnoj Gori još uvijek nije uspostavljen Nacionalni centar za kontrolu trovanja. U junu 2022. godine Ministarstvo zdravlja i Institut za javno zdravlje uz podršku Svjetske zdravstvene organizacije su multisektorski sastanak posvećen sagledavanju potreba i kapaciteta Crne Gore za uspostavljanje Centra za kontrolu trovanja. Uz podršku SZO, sprovedena je procjena postojećih kapaciteta u Crnoj Gori za navedeni centar. U organizaciji MZ i SZO u decembru 2022 održan je dvodnevni međunarodni sastanak na kojem su učestvovali predstavnici 12 zemalja iz regiona Evrope. Na sastanku su predstavljena komparativna iskustva i modeli organizacije centara za trovanje širom Evrope, razmijenjena relevantna iskustva i znanja u pogledu dobre prakse i modela.

Ministarstvo unutrašnjih poslova dalo je saglasnost na preduzetni plan zaštite i spašavanja - Plan zaštite i spašavanja od tehničko tehnoloških nesreća za Fabriku za proizvodnju bileta - prerađevina od aluminijuma, vlasništvo UNIPROM DOO Nikšić.

Nakon izrade dokumenta Procjena rizika od katastrofa Crne Gore, u kome je između ostalog izrađena procjena rizika od tehničko tehnoloških nesreća, započeta je realizacija projekta Procjena sposobnosti upravljanja rizicima. U okviru ovog projekta izvršiće se detaljna analiza

tehničkih, administrativnih i finansijskih kapaciteta za tehničko tehnološke nesreće, i samim tim procijeniti sposobnost upravljanja rizicima.

Održana je osma konferencija Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa 20. decembra 2022. godine na temu usvajanja Izvještaja o sprovođenju Sendai okvira za smanjenje rizika od katastrofa za period 2015-2030. godine. Nacionalna platforma za smanjenje rizika od katastrofa je uspostavljena 2014. godine kao stalni forum za razmjenu mišljenja, te iznošenje stavova, predloga i dostignuća koji doprinose smanjenju rizika od katastrofa u svim područjima ljudskog djelovanja, sa ciljem da politika smanjenja rizika od katastrofa postane nacionalni prioritet i prioritet lokalne zajednice sa snažnom institucionalnom osnovom za njenu primjenu.

Izazovi u ostvarivanju operativnog cilja

Ministarstvo zdravlja treba da nastavi saradnju sa SZO u cilju uspostavljanja Nacionalnog centra za kontrolu trovanja, sredstva i aktivnosti treba usmjeriti u pravcu realizacije ove aktivnosti.

Operativni cilj 6. Unapređenje tehnologija u industrijskim postrojenjima i rješavanje pitanja industrijskog otpada i zastarjelih hemikalija

Indikator učinka: Trajno zbrinjavanje otpada koji sadrži PCB

- Polazna vrijednost: oko 700 tona opreme i otpada koji sadrži PCB se nalazi u CG
- Ciljna vrijednost: identifikovane količine otpada koji sadrži PCB izvezene iz Crne Gore radi trajnog zbrinjavanja, rok: 2022
- Ostvarena vrijednost: otpad i oprema koji sadrže PCB identifikovani, uklonjeni i trajno zbrinuti, jedan dio opreme je dekontaminiran i vraćen u upotrebu, kontaminirano zemljišta uklonjeno i jedno skladište rekonstruisano.

Postignuta vrijednost indikatora

Projekat „Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje PCB otpadom u Crnoj Gori“ završen je u decembru 2022, a kroz navedeni projekat je oko 640 tona PCB otpada i opreme identifikovano, 475 tona PCB otpada i opreme uklonjeno i trajno zbrinuto, 80 tona PCB transformatora dekontaminirano i vraćeno u upotrebu, 1,050 tona PCB kontaminiranog zemljišta uklonjeno i jedno skladište rekonstruisano na način da zadovoljava uslove za skladištenje opasnih hemikalija.

Shodno navedenom, znači da su navedene aktivnosti realizovane, odnosno da je postavljeni operativni cilj ispunjen.

Ovim projektom su preduzete konkretne mjere na prikupljanju podataka razdvojenih po polovima i sprovođenju rodno osjetljivih radnji. Materijali za obuku o PCB i otpadu su obuhvatili rodno osjetljive elemente. Rodna dimenzija u kontekstu problema PCB-a u Crnoj Gori je završena i odrađena je Rodna studija.

Operativni cilj 7. Unapređenje međunarodne i regionalne saradnje i sprovođenje relevantnih konvencija

Indikator učinka: Zakon o ratifikaciji Minamata konvencije usvojen

- Polazna vrijednost: Minamata konvencija potpisana 2014.

- Ciljna vrijednost: Donesen Zakon o ratifikaciji Minamatske konvencije, rok: 2019.
- Ostvarena vrijednost: implementacija Minamata konvencije.

Postignuta vrijednost indikatora

U toku izvještajnog perioda uspostavljena je razmjena iskustava u funkcionisanju sistema upravljanja sa EU i zemljama kandidatima u okruženju. Takođe je nastavljena uspješna saradnja sa Evropskom agencijom za hemikalije. U izvještajnom periodu dostavljeni su i redovni izvještaji o sprovođenju Minamatske i Stokholmske konvencije, kao jedne od obaveza koje su u skladu sa međunarodnim ugovorima, što znači da su navedene aktivnosti realizovane, odnosno da je postavljeni operativni cilj ispunjen

TABELA 1 – TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE

Strateški cilj: Izgradnja sistema upravljanja hemikalijama koji obezbjeđuje visok nivo zaštite zdravlja ljudi i životne sredine, kao i poboljšanje slobodnog prometa sa državama EU i drugim državama uz podsticanje konkurentnosti crnogorske privrede kroz uvođenje bezbjednijih hemikalija i tehnoloških procesa.										
Operativni cilj 1: Unapređenje zakonodavnog okvira kroz dalju harmonizaciju sa propisima EU u oblasti hemikalija i povezanim oblastima										
Indikator učinka 1: Stepem harmonizacije povećan transponovanjem amandmana na relevantne EU propise u nacionalno zakonodavstvo kroz izmjene i dopune postojećih propisa										
Polazna vrijednost: Stepem harmonizacije pojedinačnog propisa		Ciljna vrijednost: povećanje polaznog stepena harmonizacije za najmanje 50%						Ostvarena vrijednost: 40%		
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
Aktivnost 1.1. Izmjene i dopune propisa o biocidnim proizvodima, uključujući i ažuriranje liste aktivnih materija dozvoljenih u biocidnom proizvodu	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o biocidnim proizvodima je, u prvoj polovini 2022, usaglašen sa svim nacionalnim institucijama i kompletna dokumentacija je prevedena i dostavljena EK na mišljenje. EK je dostavila sugestije krajem avgusta 2022. Predlog Zakona u skladu sa komentarima EK usklađen je sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, i preveden ponovo dostavljen EK.	MEPPU	I 2022	U TOKU	IV 2022	IV 2023 nakon dobijanja komentara EK planirano je dostavljanje Predloga zakona Vladi na usvajanje	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Ubrzati izmjene i dopune Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o biocidnim proizvodima

Aktivnost 1.2. Izmjene i dopune propisa o sredstvima za zaštitu bilja, uključujući i ažuriranje liste aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja	Donešeni propisi o sredstvima za zaštitu bilja i objavljeni u SL listu CG	MPVŠ/UBHV FP	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Na godišnjem nivou vršiti dopune propisa
Aktivnost 1.3. Ažuriranje liste opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen	Donešen Pravilnik o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen („Sl. list CG“, broj 86/22), kojim su prenijete izmjene Priloga V Uredba (EC) 649/2012 (PIC);	MEPPU	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Na dvogodišnjem nivou vršiti dopune propisa
Aktivnost 1.4. Izmjene i dopune propisa kojima se u nacionalno zakonodavstvo transponuje EU uredba o živi rada usaglašavanja sa odredbama nove Regulative EU 2017/852 o živi, kao i ispunjavanja budućih obaveza iz ratifikacije	Pripremljen Predlog zakona o uravljanju otpadom	MEPPU	I 2022	U TOKU	IV 2022	IV 2024 Usljed prolongiranja donošenja Zakona o upravljanju otpadom (III 2023) definisan je novi rok za donošenje predmetnog podzakonskog akta	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Ubrzati donošenje Zakona o upravljanju otpadom nakon čega će se pristupiti izradi podzakonskog akta kojim će se u potpunosti prenijeti Regulativa 2017/852

Minamata konvencije						(godinu dana od dana donošenja zakona).					
Aktivnost 1.6. Ažuriranje liste supstanci koje izazivaju zabrinutost	Usvojene izmjene i dopune Pravilnika o dopunama Pravilnika o listi supstanci koje izazivaju visoku zabrinutost („Sl. list CG“, broj 64/22) kojim su prenijete izmjene Aneksa XIV REACH Regulative;	MEPPU	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	0.00 €	0.00 €	Redovna aktivnost	Po potrebi vršiti dopune propisa	
Aktivnost 1.7. Izmjene i dopune odredbi propisa o sredstvima za ishranu bilja	Donešeni propisi o sredstvima za zaštitu bilja i objavljeni u SL listu CG	MPVŠ/UBHV FP	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Na godišnjem nivou vršiti dopune propisa	
Aktivnost 1.8. Ažuriranje propisa o zabranjenim, odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju	Usvojena Uredba o izmjenama Uredbe o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju	MEPPU	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	0.00 €	0.00 €	Redovna aktivnost	Po potrebi vršiti dopune propisa	

neprohvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu	neprohvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG”, broj 134/22) kojom su prenijete izmjene priloga XVII REACH Regulative.									
Aktivnost 1.9. Priprema izvještaja o unapređenju zakonodavnog okvira u oblasti hemikalija	Pripremljen izvještaj o daljoj harmonizaciji propisa u oblasti hemikalija	MEPPU	I 2023	REALIZOVANO	IV 2023	U kontinuitetu se pripremaju izvještaji o daljoj harmonizaciji za potrebe izrade Izvještaja o napretku Crne Gore	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Izvještaje o unapređenju zakonodavnog okvira ojačati podacima o implementaciji propisa
Operativni cilj 2: Unapređenje implementacije postojećih propisa										
Indikator učinka 1: IT alati za efikasno vođenje Registra hemikalija (i registra biocidnih proizvoda kao sastavnog dijela), kao i statističku obradu podataka funkcionalni										
Polazna vrijednost: Registar se vodi u MS Excel koji nije povezan sa drugim informacionim sistemima		Ciljna vrijednost: Softversko rješenje posebno prilagođeno potrebama vođenja Registra hemikalija, podržano odgovarajućim hardverom					Ostvarena vrijednost: Predlog projekta kojim je planirano uspostavljanje registra hemikalija i biocida je kandidovan za IPA program tokom programskog perioda 2021- 2027.			
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planiran i datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period

Aktivnost 2.2. Uspostavljanje Registra hemikalija u elektronskom obliku	IT alati nabavljeni i instalirani Registar dostupan u elektronskom obliku	AZŽS MEPPU	I 2022	NEREALIZOVANO	IV 2022	IV 2024 Nakon realizacije IPA projekta	120.00 0€	0€	Sredstva obezbijedjena kroz IPA projekat	Nacionalni registar hemikalija se još uvijek void u formi baze podataka. U budućem periodu je neophodno uspostaviti registar u elektronskom obliku i omogućiti online podnošenje zahtjeva za upis u registar.
Aktivnost 2.3. Uspostavljanje Registra biocidnih proizvoda	Registar biocidnih proizvoda uspostavljen kao sastavni dio Registra hemikalija	AZŽS MEPPU	I 2021	NEREALIZOVANO	IV 2021	IV 2024 Zakonom o biocidnim proizvodima je predviđeno da se biocid za koji je izdata dozvola upisuje u registar biocida koji je sastavni dio Registra hemikalija, zbog čega je prvobit	Sredstva obezbijedjena u okviru aktivnosti 2.2.	0€	Sredstva obezbijedjena kroz IPA projekat	Neophodno uspostaviti Registar biocida, kako bi se osigurala sigurna veza sa EU bazama i alatima koji su neophodni za sprovođenje procedura u skladu sa BPR, kao i međusobna razmjena informacija.

						no potreb no uposta viti isti.				
Aktivnost 2.4. Sprovođenje propisanih administrativnih postupaka	Agencija je u 2022.godini izdala 421 dozvolu za slobodan promet (uvoz) opasnih hemikalija i to 311 dozvola za uvoz hemikalija, 110 dozvola za uvoz ulja i maziva, dok je 13 zahtjeva odbijeno kao neuredan podnesak; 59 PIC saglasnosti (Postupak davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja) I 14 mišljenja o potrebi uvoza opasnih hemikalija na osnovu zahtjeva stranaka. Zakon o biocidnim proizvodima - 272 zahtjeva, od kojih je izdato: 242 rješenja o upis u Privremenu listu biocidnih proizvoda; 13 rješenja za	AZŽS	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Nastaviti sa spovodenjem propisanih administrativnih postupaka

	obavljanje djelatnosti prometa, upotrebe i skladištenja biocida; 17 zahtjeva su odbijena.										
Aktivnost 2.5. Formiranje Komisije za procjenu biocida na osnovu tehničkog dosijea	Odluka o formiranju komisije - nije usvojena odluka jer nije bilo podnešenih zahtjeva	AZŽS	I 2021	NEREALIZOVANO	IV 2021	IV kvartal 2023 Komisija se formira po podnesenom zahtjevu	4.000€	0.00€	Aktivnost pokrivena iz budžeta u slučaju da bude ponesen zahtjev	Agencija nakon podnesenog zahtjeva treba da formira Komisiju za procjenu biocida	

Aktivnost 2.6. Sprovedenje inspekcijaskog nadzora nad primjenom propisa o hemikalijama i biocidnim proizvodima	Shodno Zakonu o hemikalijama, ekološka inspekcija je obavila 29 inspekcijaska nadzora, I podnijela 3 zahtjeva za pokretanje prekrasnog postupka.	UIP, UBHVFP, AZŽS	I 2021	REALIZOVANO	IV 2021	/	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Organizovati obuku za inspekcijaska službe
Aktivnost 2.7. Sprovedenje propisa o sredstvima za zaštitu bilja i dalje unapređenje održive upotrebe sredstava za zaštitu bilja	Po Zakonu o sredstvima za zaštitu bilja i po Zakonu o sredstvima za ishranu bilja: Unutrašnja kontrola: Broj inspekcijaskih pregleda na osnovu: - zakona o sredstvima za ishranu bilja: 104 pregleda; - zakona o sredstvima za zaštitu bilja: 167.	UBHVFP, MPVŠ	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Fitosanitarna i veterinarska inspekcija imaju nadležnosti u skladu sa članom 50, 52 i 53. Zakona o biocidnim proizvodima, ali u sprovođenju zakona javljaju se poteškoće koje bi trebalo otkloniti. Potrebno je usklađivanja sa TARI-CG do otklanjanja drugih utvrđenih nedostataka jer sprovođenje nadzora nije moguće bez donošenja dodatnih procedura za vršenje pregleda, cijene koštanja pregleda i dr.
Aktivnost 2.8. Redovno izještavanje o upravljanju hemikalijama	Izrađen godišnji izvještaj o	AZŽS; MEPPU	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	AZŽS treba da nastavi sa vođenjem helpdeska, kao i da odredi jednog

	upravljanju hemikalijama; Izrađen godišnji izvještaj sprovođenju Strategije;									zaposlenog koji će biti zadužen za pripremu izvještaja koje izrađuju države članice i koji su propisani regulativama.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

Indikator učinka 2: Dostupnost informacija preko Help deska poboljšana

Polazna vrijednost: Informacije sa Help deska dostupne na zahtjev korisnika upućen e-mailom ili telefonom	Ciljna vrijednost: help desk web stranica sa informacijama, uputstvima i odgovorima na česta pitanja dostupna na web sajtu AZZS	Ostvarena vrijednost: Funkcionalna web stranica koja se u kontinuitetu nadograđuje (U saradnji sa Univerzitetom Crne Gore izrađene brošure i flajeri sa relevantnim informacijama koje su javno dostupne)
--	--	--

Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planiran i datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
Aktivnost 2.1. Razvoj nacionalnog help deska	Odgovoreno na 14 pitanja koja su stigla na e-mail adresu helpdesk@epa.org.me . U saradnji sa Univerzitetom Crne Gore izrađene brošure i flajeri sa relevantnim informacijama koje su dostupne na web stranici help deska (za 2022.godinu izrađena su tri flajera I 3 brošure koje su dostupne na sajtu Agencije)	AZŽS	I 2021	REALIZOVANO	IV 2021	/	Redovna aktivnost (0.00 €) (za redovan rad nadležnih organa) i IPA (€10.000 ¹ za razvoj vještina zaposlenih)	0.00€	Budžet i IPA	Preporučuje se da Agenija počne sa organizacijom seminara i okruglih stolova koji mogu pomoći Help desk-u u smislu smanjenja količine pitanja koja im se upućuju.

CILJ 3 Jačanje administrativnih kapaciteta za efikasno vršenje nadležnosti u oblasti hemikalija

Indikator učinka 1: Povećan broj zaposlenih na poslovima upravljanja hemikalijama										
Polazna vrijednost: MEPPU 1, AZŽS 3		Ciljna vrijednost: MEPPU 4, AZŽS 7						Ostvarena vrijednost: 2022 je zaposlena jedna službenica u AZŽS (MEPPU 3 (ž), AZŽS 3 (2ž, 1m))		
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
Aktivnost 3.1. Jačanje administrativnih kapaciteta za sprovođenje pravne tekovine EU	Povećan broj zaposlenih u AZŽS na poslovima upravljanja hemikalijama. U 2022.godini došlo do zaposlenja 1 službenika u AZŽS	MEPPU, AZŽS	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	/	0.00€	Aktivnost pokrivena iz budžeta	Snažiti kadrovske kapacitete MEPPU i AZŽS na poslovima upravljanja hemikalijama, povećanjem broja zaposlenih

Aktivnost 3.2. Izgradnja kapaciteta za učešće u radu tijela ECHA	1)Hazard training (31. I 2022) gdje je obučeno 2ž i 1m; 2)obuka na temu „Uloga država članica i ECHA u primjeni pravnih tekovina EU o hemikalijama“ (31. mart 2022) gdje je obučeno 2ž i 1m; 3)Radionica uvođenju faktora procjene smješa (MAF) u REACH, radi procjene hemijske bezbjednosti supstanci (28. IV 2022.) gdje je obučeno 4ž i 2m; 4)vebinar: novi razvoji i regulatorne primjene OECD QSAR Toolbok-a (28. IV 2022 I 10. XI 2022) gdje je obučeno 4ž i 2m; 5)Online radionica - Invitation to the REACH, CLP and BPR (17-19. V 2022.) 6)IPA III sastanak o planiranju aktivnosti, kao i Helsinški hemijski forum,	MEPPU, AZŽS	I 2021	REALIZOVANO	IV 2021	/	10.000 € 1	0.00€	Sredstva obezbijedena iz IPA, kako su sastanci održani online, nije bilo potrebe za obezbjeđenjem vanjem finansijskih troškova	Učešće na sastancima CARACALa i HelpNeta su i u budućem periodu obavezna.
--	--	-------------	--------	--------------------	---------	---	------------	-------	--	---

	<p>ECHA, Helsinki, Finska (7 - 9. VI 2022.) gdje je obučeno 4ž i 2m; 7)otvorena sesija Foruma (9. XI 2022.) 8)HelpNet sastanak - jačanje kapaciteta za unapređenje Nacionalnog help-deska (25 - 27. X 2022.) gdje je obučeno 1ž i 1m; 9)Dva vebinara posvećena IUCLID (29. IX I 13.X) gdje je obučeno 4ž i 2m.</p>									
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Indikator učinka 2: Službenici nadležnih organa i eksterni stručnjaci iz naučno-istraživačkih ustanova obučeni za poslove koji uključuju procjenu rizika od hemikalija i biocidnih proizvoda										
Polazna vrijednost: nema osoblja/stručnjaka sa specifičnim obukama u pogledu procjene rizika		Ciljna vrijednost: 15 učesnika iz Crne Gore pohađalo obuke u pogledu procjene rizika					Ostvarena vrijednost 2022: 5 predstavnika (3/ž, 2/m) je djelimično obučeno na temu procjene rizika.			
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
Aktivnost 3.3. Edukacija o procjeni opasnosti hemikalija (CLP) i komunikaciji opasnosti putem etikete i SDS	Broj obučanih učesnika na temu procjene opasnosti hemikalija – U toku 2022.godine održane su 3 online radionice: Invitation to the REACH, CLP, REACH Workshop, CLP Workshop (3ž i 2m)	MEPPU, AZŽS, CETI, IJZ, UCG, UIP, UBHVFP	I 2021	REALIZOVANO	IV 2021	IV 2022.	30 000€ (za period 2019 2022)	0 €	IPA, ECHA ili TAIEX	Nastaviti sa organizovanjem edukacija o Procjeni opasnosti hemikalija (CLP)
Aktivnost 3.4. Edukacije o procjeni rizika od hemikalija i biocidnih proizvoda	Broj obučanih učesnika na temu procjene rizika od hemikalija i biocidnih proizvoda. U toku 2022. godine održane su 3 online radionice: 3 radionice: -Hazard training, invitation to the BPR, BPR	MEPPU, AZŽS, CETI, IJZ, UCG	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022		80.000 € (za period 2019 2022)	0€	IPA, ECHA ili TAIEX	Nastaviti sa edukacijama o procjeni rizika od hemikalija i biocidnih proizvoda

	Workshop (3ž i 2m)									
Aktivnost 3.5. Studijska posjeta EU o principima kontrole i nadzora u oblasti upravljanja hemikalijama i biocidima	Broj učesnika ≥10 Zbog situacije sa pandemijom COVID-19 nije bilo moguće organizovati studijske posjete	UIP, UBHVFP, AZŽS	I 2022	NEREALIZOVANO	IV 2022	IV 2024 Apliciratu putem TAIEXa	20.000 €	0€	IPA ili TAIEX	Organizovati u TAEX o studijsku posjetu EU o principima kontrole nadzora oblasti upravljanja hemikalijama biocidima.
Aktivnost 3.6. Edukacija o korišćenju odgovarajućih IT alata (IUCLID i R4BP)	Broj učesnika ≥30 U toku 2022.godine održana su 2 vebinara posvećena IUCLID (29. IX I 13.X) gdje je obučeno 3ž i 2m.	MEPPU, AZŽS, CETI, IJZ, UCG	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022		10.000 €	0€	IPA ili TAIEX	Nastaviti sa organizovanjem obuka sa ciljem edukacija o korišćenju odgovarajućih IT alata

CILJ 4. Poboljšanje dostupnosti informacija o hemikalijama i podizanje javne svijesti

Indikator učinka 1: Podaci o hemikalijama dostupni na internet portalu EIS										
Polazna vrijednost Nema podataka o hemikalijama u EIS		Ciljna vrijednost: podsekcija o hemikalijama uključena u EIS					Ostvarena vrijednost: podaci su dostupni u Informaciji o stanju životne sredine https://epa.org.me/informacije-o-stanju-zivotne-sredine/			
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period

Aktivnost 4.1. Prikupljanje i objavljivanje podataka o hemikalijama	Informacija o stanju životne sredine sa podacima o upravljanju hemikalijama dostupna na sajtu Agencije - https://epa.org.me/informacije-o-stanjuzivotnesredine Na sajtu Agencije se objavljuju sve izdate dozvole o slobodnom prometu hemikalija (uvoz i izvoz), rješenja za obavljanje djelatnosti prometa, upotrebe i skladištenja biocida, kao i rješenja o upisu u Privremenu listu biocidnih proizvoda, link: https://epa.org.me/dozvole-i-rjesenja/	AZŽS	I 2022	REALIZOVANO	III 2022	/	0.00€	0.00€	Aktivnost pokrivena iz budžeta u sklopu Programa monitorin ga životne sredine	Prikupljeni podaci integrisati u podsekciju za hemikalije koji će biti dio EIS.
Indikator učinka 2: Aktivnosti na podizanju javne svijesti o hemikalijama sprovedene uz učešće NVO i udruženja potrošača										
Polazna vrijednost: nema NVO i udruženja potrošača čije su aktivnosti usmjerene na podizanje javne svijesti o hemikalijama			Ciljna vrijednost: najmanje 1 NVO i 1 udruženje potrošača uključeno u aktivnosti usmjerene na podizanje javne svijesti o hemikalijama				Ostvarena vrijednost 2022: Potpisano je 7 ugovora sa NVO, nedostaje uključenost udruženja potrošača			
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
Aktivnost 4.2. Podizanje	Brošure, lifleti i sl. izrađeni i	AZŽS	I 2021	REALIZOVANO	IV 2021	/	30.000 €	10.000€ ²	Aktivnost pokrivena iz budžeta	Nastaviti sa izradom brošura, lifleta,

² Kroz Memorandum o saradnji sa Univerzitetom Crne Gore

<p>svijesti o hemikalijama i načinima za minimizaciju njihovih štetnih efekata po zdravlje ljudi i životnu sredinu</p>	<p>distribuirani- u 2022.godini dostupne na https://epa.org.me/helpdesk/Održana 3 ekološka časa na temu: Hemikalije u domaćinstvu i njihov uticaj na okolinu i zdravlje" u OŠ "Braća Labudović" Nikšić. "Klimatske promjene i njihov uticaj" OŠ "Luka Simonović" Nikšić, 13.10.2022. "Kako kupiti hemijski bezbjedan proizvod" SMŠ Golubovci, Zeta - 17.11.2022.</p>						<p>(za period 20192022)</p>			<p>kao i razmotriti eventualno održavanje radionica/okruglih stolova</p>
--	--	--	--	--	--	--	-----------------------------	--	--	--

Aktivnost 4.3. Informisanje i edukacija stanovništva uz participaciju NVO i udruženja potrošača	Realizovano je 7 ugovora sa nevladinim organizacijama za finansiranje projekata/programa realizaciji edukativnih kampanja o bezbednom upravljanju postojanim organskim zagađivačima (POP), u skladu sa Sektorskom analizom za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i finansiranja projekata NVO. (iz Budžeta Crne Gore za 2021. godinu), koji će se realizovati	MEPPU, AZŽS, ME	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	50.000 €	50.000€	Aktivnost pokrivena iz budžeta Crne Gore za 2021.godinu	Nastaviti sa podsticanjem i uključivanjem NVO u finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija, na osnovu Zakona o nevladinim organizacijama.
---	---	-----------------	--------	--------------------	---------	---	----------	---------	---	--

CILJ 5. Unapređenje mjera zaštite i pripremljenosti za slučajeve trovanja i hemijskih udesa

Indikator učinka 1: Uspostavljen Centar za kontrolu trovanja

Polazna vrijednost: nema ustanove koja obavlja poslove Centra za kontrolu trovanja u Crnoj Gori

Ciljna vrijednost: Centar za kontrolu trovanja uspostavljen u okviru jedne od zdravstvenih ustanova u CG, sprovedene dodatne obuke postojećeg kadra i potrebne specijalizacije, kao i nabavka opreme kako bi navedeni centar funkcionisao kao zasebna cjelina

Ostvarena vrijednost 2022: Uz podršku SZO, sprovedena je procjena postojećih kapaciteta u Crnoj Gori za centar za kontrolu trovanja.

Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
Aktivnost 5.1. Dalje jačanje mjera zaštite pri izlaganju hemijskim materijama na random mjestu	Ministarstvo rada i socijalnog staranja radilo na promociji Pravilnika o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti hemijskim materijama* ("Službeni list CG", br. 81/16). Predstavnice Ministarstva rada i socijalnog staranja su učestvovala na regionalnom savetovanju "Odgovorno upravljanje hemikalijama i hemijskim otpadom".	MRSS	I Q 2022	REALIZOVANO	IV Q 2022					Jačanja mjera zaštite pri izlaganju hemijskim materijama na radnim mjestima treba da bude jedna od ključnih aktivnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja, gdje će kroz jasne strateške ciljeve postići sve bolju implementaciju zakonskih normi.

Aktivnost 5.2. Uspostavljanje Centra za kontrolu trovanja	Centar uspostavljen kao zasebna cjelina u sklopu KCCG i operativan - nije uspostavljen Centar za kontrolu trovanja	MZ	2019	NEREALIZOVANO	2020	2024 Rok definisan Strategijom je pomjeren za 2024, jer je 2019. odobrene na ekspertiska pomoć Svjetske zdravstvene organizacije, sa	Ista nijesu procijenjena	0.00€	Sredstva obezbijediti iz IPA ili TAIX (iznos za pojedinačnu aktivnost definisati u okviru izrade predloga projekta)	Neophodno je inteziviranje aktivnosti između MZ i SZO, kako bi se u što kraćem roku pripremio predlog projekta u skladu sa Uputstvom za kontrolu trovanja koje je u okviru Internacionalnog programa za hemijsku bezbjednost izradila SZO
---	--	----	------	---------------	------	--	--------------------------	-------	---	---

						<p>ciljem procjene nacionalnih kapaciteta i izrade Elaboraata za uspostavljanje Centra za kontrolu trovanja, u skladu sa potrebama Crne Gore.</p>				
<p>Aktivnost 5.3. Dalje jačanje pripremljenosti za reagovanje u slučaju hemijskog udesa</p>	<p>Donešen je Zakon o izmjeni Zakona o zaštiti i spašavanju, Odluka o izmjenama Odluke o obrazovanju odbora za smanjenje rizika od katastrofa, Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu organizovanja i angažovanju jedinica civilne zaštite, Naredba o</p>	MUP	I 2020	REALIZOVANO	IV 2021	/	10.00€ (za period 2019 2022.)	0.00€	Aktivnost pokrivena iz budžeta	Nastaviti sa realizacijom obuka i terenskih vježbi

	zabrani prodaje i upotrebe pirotehničkih sredstava razreda II – petard.									
CILJ 6. Unapređenje tehnologija u industrijskim postrojenjima i rješavanje pitanja industrijskog otpada i zastarjelih hemikalija										
Indikator učinka 1: Trajno zbrinjavanje otpada koji sadrži PCB										
Polazna vrijednost: oko 700 tona opreme i otpada koji sadrži PCB se nalazi u CG		Ciljna vrijednost: identifikovane količine otpada koji sadrži PCB izvezene iz CG radi trajnog zbrinjavanja					Ostvarena vrijednost: Oko 640 tona PCB otpada i opreme identifikovano; 475 tona PCB otpada i opreme uklonjeno i trajno zbrinuto, 80 tona PCB transformatora dekontaminirano i vraćeno u upotrebu; 1,050 tona PCB kontaminiranog zemljišta uklonjeno			
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
Aktivnost 6.1. Primjena mjera za smanjenje emisija opasnih hemikalija na izvoru uz uvođenje najboljih dostupnih tehnika (BAT)	Tokom 2022 izrađeno je 4 zaključka o najbolje dostupnim tehnikama koji su dostupni na sajtu Ministarstva I Agencije	AZŽS	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022	/	0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Intezivirati aktivnosti na reviziji integrisanih dozvola

Aktivnost 6.2. Stvaranje uslova za izbacivanje iz upotrebe ili dekontaminaciju opreme koja sadrži PCB i trajno zbrinjavanje otpada koji sadrži PCB	Oko 640 tona PCB otpada i opreme identifikovano 475 tona PCB otpada i opreme uklonjeno i trajno zbrinuto 80 tona PCB transformatora dekontaminirano i vraćeno u upotrebu 1,050 tona PCB kontaminiranog zemljišta uklonjeno Jedno skladište rekonstruisano na način da zadovoljava uslove za skladištenje opasnih hemikalija	MEPPU; AZŽS	2017	REALIZOVANO	2021	/	500,00 0 \$	1,453,129 \$	Donatori- Globalni fond za životnu sredinu (GEF)	Za preostale količine PCB otpada (koje su trenutno u upotrebi) treba obezbijediti sredstva iz donacija/međunarodnih finansijskih organizacija
--	---	----------------	------	--------------------	------	---	----------------	--------------	---	---

Aktivnost 6.3. Izrada programa za rješavanje pitanja industrijskog otpada	<p>Kada je u pitanju deponija čvrstog otpada, sva tehnička dokumentacija je pripremljena (završeni Glavni projekat remedijacije, koji je odobren od strane revidenta, kao i Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu (EIA) i Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA), koji su odobreni od strane Svjetske banke i nacionalne institucije).</p> <p>Kada su u pitanju bazeni crvnog mulja, završeni su Glavni projekat remedijacije, koji je odobren od strane revidenta, kao i Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA) koji je odobren od strane Svjetske banke, dok je Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu (EIA) u postupku ocjene koji sprovodi Agencija za zaštitu životne sredine.</p>	MEPPU/AZŽS	2018	U TOKU	2022	II Q 2023	13.000.000 €	2.562.685,17 €	Nacionalni budžet (kredit Svjetske banke	Intezivirati aktivnosti u cilju završetka radova na lokacijama koje su obuhvaćene projektom „Upravljanje industrijskim Otpadom i čišćenje“.
---	--	------------	------	--------	------	-----------	--------------	----------------	--	---

	<p>U odnosu na pitanje tretmana opasnog i neopasnog otpada, uspostavljen je mehanizma za stvaranje i održavanje kvalitete baze podataka (registra) otpada i sistem je stavljen u funkciju, međutim nije u upotrebi zbog posledica izazvanih sajber naparima na Infromacioni sistem drzavne administracije.</p>									
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

CILJ 7. Unapređenje međunarodne i regionalne saradnje i sprovođenje relevantnih konvencija

Indikator učinka 1: Zakon o ratifikaciji Minamata konvencije usvojen

Polazna vrijednost: Minamatska konvencija potpisana 2014.	Ciljna vrijednost: Donesen Zakon o ratifikaciji Minamatske konvencije i implementacija navedene konvencije	Ostvarena vrijednost: implementacija Minamata konvencije
---	--	---

Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
-----------	---------------------	-----------------------	---------------------------	--------------------	---------------------------	---	--------------------	----------------------	--------------------	-----------------------------

Aktivnost 7.1. Jačanje regionalne i međunarodne saradnje	Uspostavljena razmjena iskustava u funkcionisanju sistema upravljanja uspostavljena sa EU i zemljama kandidatima u okruženju - Nastavljena je saradnja sa Evropskom agencijom za hemikalije, a putem TAIEX mehanizma i sa zemljama u okruženju.	MEPPU	I 2022	REALIZOVANO	IV 2022		0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Nastaviti sa jačanjem regionalne i međunarodne saradnje
Aktivnost 7.2. Sprovođenje obaveza u skladu sa međunarodnim ugovorima	Dostavljeni redovni izvještaji o sprovođenju konvencija - U toku 2 Upitnika prema međunarodnim Konvencijama i Sporazumima.	MEPPU	I 2021	REALIZOVANO	IV 2021		0.00€	0.00€	Redovna aktivnost	Sprovođenje obaveza u skladu sa međunarodnim ugovorima

NALAZI EVALUACIJE

Ex – post evaluacija Nacionalne strategije upravljanja hemikalijama 2019-2022 godine je pripremljena u periodu februar – mart 2023. godine, sa svrhom analize efekata i uspješnosti njenog sprovođenja. Evaluacija je realizovana metodom dubinskog intervjua sa ključnim akterima koji su učestvovali u realizaciji aktivnosti planiranih strateškim dokumentom, pri čemu su identifikovana određena metodološka ograničenja u dijelu ocjene uticaja i efektivnosti sprovođenja strateškog dokumenta, zbog nedostatka odgovarajućih podataka.

Evaluacija je pokazala da ciljevi, uprkos identifikovanim metodološkim nedostacima u njihovoj formulaciji, u najvećoj mjeri ostaju relevantni za naredni strateški period.

Najbolji rezultati su ostvareni u dijelu usaglašavanja sa pravnom tekovinom EU, jačanja administrativnih i stručnih kapaciteta u okviru sistema upravljanja hemikalijama. Slabiji rezultati su ostvareni u segmentu obezbeđenja potrebne infrastrukture za kontrolu trovanja, IT alata za vođenje odgovarajućih evidencija, uspostavljanja odgovarajućih registara i sprovođenju normativnog okvira.

S aspekta unapređenja tehnologija u industrijskim postrojenjima i rješavanja pitanja industrijskog otpada i zastarjelih hemikalija, unapređenja mjera zaštite i pripremljenosti za slučajeve trovanja i hemijskih udesa, poboljšanja dostupnosti informacija o hemikalijama i podizanje javne svijesti, jačanja administrativnih kapaciteta za efikasno vršenje nadležnosti u oblasti hemikalija, unapređenja implementacije postojećih propisa, ostvaren je određeni progres.

Na međunarodnom planu je ostvaren progres u smislu potpisivanja relevantnih međunarodnih konvencija koje se bave predmetnom oblašću i razmjene iskustava sa drugim zemljama, međutim ostaje otvoreno pitanje međunarodne saradnje na operativnom nivou (prvenstveno inspekcijskih službi) i ispunjavanje specifičnih zahtjeva proisteklih iz međunarodnih dokumenata.

I dalje su prisutni izazovi u vezi sa primjenom zakona, otpadnim hemikalijama, hemikalijama u otpadnim vodama, starim hemikalijama u zatvorenim fabrikama, zatim problemi prekomjerne upotrebe hemijskih sredstava za zaštitu bilja i đubriva u poljoprivrednoj proizvodnji, adresiranje pitanja hemikalija u različitim sektorima (saobraćaj, zaštita na radu i dr.), kao i dalje niska svijest privrednika i poljoprivrednih proizvođača o opasnostima povezanim sa hemikalijama.

Takođe, i dalje je izražen problem nedostajuće infrastrukture (prvenstveno Centra za kontrolu trovanja), stručnih kapaciteta u Privrednoj komori, ljudskih i finansijskih resursa u institucijama, zbog čega ova pitanja ostaju i dalje otvorena i relevantna za naredni strateški period.

Sprovođenje strateškog dokumenta je bilo suočeno sa izazovima, prvenstveno s aspekta negativnog uticaja pandemije COVID – 19, reorganizacije institucija, nedostatka finansijskih sredstava i odsustva efektivnog sistema koordinacije koji su bili ključni ograničavajući faktori.

S aspekta dizajna strateškog dokumenta uočeni su određeni nedostaci u samom definisanju opsega i karaktera strateškog dokumenta koji se evaluira, njegove usaglašenosti sa međunarodnim obavezama, kvaliteta definicija ciljeva i indikatora učinka, definisanja sistema monitoringa i izvještavanja, analize rizika i planiranja odgovarajućih mjera za njihovo suzbijanje, odnosa sa drugim sektorskim strateškim dokumentima, na koje treba obratiti posebnu pažnju prilikom planiranja narednog strateškog dokumenta.

Pored navedenog, u procesu sprovođenja strateškog dokumenta je evidentirano da finansijski resursi predstavljaju značajan izazov i tom smislu očigledno je da pitanje finansijske održivosti nije u potpunosti riješeno.

OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA FINANSIJSKA SREDSTVA

Za finansiranje aktivnosti predviđenih Akcionim planom planirano je finansiranje dijelom iz budžeta (u ukupnom iznosu od 54.000 € za period 2019-2022), dok je utrošeno 70.000 eura i ista se odnose na saradnju sa NVO sektorom i Univerzitetom. Dalje je strategijom bilo predviđeno finansiranje iz donatorskih sredstava i to IPA, TAIEX, SAICM- Quick start programe i sl. Kroz projekat: „Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje PCB otpadom u Crnoj Gori“ planirana su sredstva od 3,5 mil \$ za period 2017-2022., dok je u period važenja Akcionog plana utrošeno 2.755.948,72 \$. Dalje, kroz Projekat “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” tokom izvještajnog perioda utrošeno je 25.469.951,65 od sredstva koja su obezbijeđena iz kredita Svjetske banke.

Tabela 1. Pregled utrošenih sredstava za realizaciju Akcionog plana

Finansijska sredstva	2019.	2020.	2021.	2022.
Ukupna realizovana budžetska sredstva	0	10 000,00	50 000,00	10 000,00
Ukupan iznos realizovanih sredstava iz donacija	443 266,92 \$	144 479,21\$	715 429,11\$	1 452 773,48 \$
Ukupan iznos realizovanih sredstava iz IPA	0	0	0	0
Ukupan iznos realizovanih sredstava iz kredita	6 896 885,88 €	5 969 218,63€	10 041 161,97€	2.562.685,17€

Sredstva koja su planirana/utrošena za sprovođenje aktivnosti u okviru strateškog dokumenta u velikom broju slučajeva su prikazivana na generički način (pr: ukupni iznos sredstava za duži period koji je obuhvatao više aktivnosti ili kroz prikazivanje sredstava projekata koji ne sadrže jasno izdiferencirane iznose po aktivnostima).

Sprovođenje strateškog dokumenta je bilo suočeno sa izazovima, prvenstveno s aspekta negativnog uticaja pandemije CoVID – 19, reorganizacije institucija, nedostatka finansijskih sredstava.

Međutim, realizovane su uspješne kampanje NVO-a koje su finansirane kroz mehanizme Ministarstva javne uprave što je uticalo i na jačanje tih organizacija.

PREPORUKE ZA NAREDNI CIKLUS KREIRANJA JAVNE POLITIKE

U dijelu unapređenja regulatornog okvira u oblasti upravljanja hemikalijama kroz dalju harmonizaciju sa propisima EU, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma mora ubrzati donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o biocidnim proizvodima i Zakona o upravljanju otpadom kako bi se stekli uslovi za donošenje podzakonskih akata kojim će se u potpunosti prenijeti Regulatoriva 2017/852 o živi i Regulatoriva 2019/1021 o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama.

Kako bi se doprinijelo unapređenju implementacije postojećih propisa, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma mora aktivnije uključiti kancelariju za IPA projekte u okviru samog Ministarstva u cilju privlačenja EU sredstava, naročito u dijelu uspostavljanja nacionalnog registara hemikalija i biocidnih proizvoda koji se još uvijek vode u formi baze podataka. U budućem periodu je neophodno uspostaviti registar u elektronskom obliku i omogućiti online podnošenje zahtjeva za upis u registar.

Jačanje administrativnih kapaciteta za efikasno vršenje nadležnosti u oblasti hemikalija je neohodno prvenstveno u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Agenciji za zaštitu životne sredine i Upravi za inspekcijske poslove na održivim osnovama, kako povećanjem broja zaposlenih tako i sa obezbjeđivanjem svih neophodnih specifičnih obuka.

Kako bi se doprinijelo poboljšanju dostupnosti informacija o hemikalijama i podizanje javne svijesti MEPPU i AZŽS su prepoznati sa ciljem podsticanja interesovanja i aktivnosti NVO na polju podizanja svijesti o opasnostima i rizicima od hemikalija, te je potrebno nastaviti sa realizacijom projekata koji se odnose na ovu temu iz Budžeta Crne Gore u skladu sa Sektorskom analizom za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa. Navedene institucije moraju ukazati NVO da materijali koji budu izgrađeni moraju obuhvatiti rodno osjetljive elemente.

Unapređenje mjera zaštite i pripremljenosti za slučajeve trovanja i hemijskih udesa će se postići inteziviranjem aktivnosti između MZ i SZO, tako da Ministarstvo zdravlja u što kraćem roku treba da pripremi predlog projekta u skladu sa Uputstvom za kontrolu trovanja koje je izradila SZO, a sve u cilju uspostavljanja Centra zakontrolu trovanja. Takođe, jačanje mjera zaštite pri izlaganju hemijskim materijama na radnim mjestima treba da bude jedna od ključnih aktivnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja, gdje će kroz jasne strateške ciljeve postići bolja implementacija zakonskih normi.

Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Agencija za zaštitu životne sredine trebaju da inteziviraju aktivnosti u cilju završetka radova na lokacijama koje su obuhvaćene projektom „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ u cilju unapređenja tehnologija u industrijskim postrojenjima i rješavanje pitanja industrijskog otpada i zastarjelih hemikalija.

Međunarodnu i regionalnu saradnju i sprovođenje relevantnih konvencija državne institucije treba da unaprijede, imajući u vidu da je jedan od ključnih izazova tokom sprovođenja Strategije bio nedostatak finansijskih sredstava, kako bi se kreirala partnerstva sa svima zainteresovanim stranama (međunarodni i nacionalni nivo) kao izvor podrške za rješavanje identifikovanih izazova.

Kada je riječ o sadržaju narednog strateškog dokumenta Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma treba na sveobuhvatniji i sistematičniji način, definiše indikatore učinka u skladu sa RACER kriterijumima, adresira izazove povezane sa pitanjem hemikalija u svim relevantnim aspektima, uz vođenje računa da se obezbjedi komplementarnost planiranih mjera sa mjerama u drugim strateškim dokumentima. Takođe, prilikom izrade narednog strateškog dokumenta posebnu pažnju treba posvetiti razmatranju svih aspekata održivosti planiranih rezultata. Ova razmatranja treba potom inkorporirati u sadržaj samih aktivnosti koje se planiraju preduzeti, uz definisanje jasnih odgovornosti uključenih aktera u pogledu obezbjeđenja specifičnih elemenata održivosti.